

Reseberättelse Warsaw Human Dimension Conference (WHDC) 2024

Svenska OSSE-nätverkets stipendium

Warszawa, Polen 2024-10-07 – 2024-10-09

Endast 130 kilometer fågelvägen från Belarus befann jag mig med två andra svenska ungdomar, som också hade fått förmånen att få stipendium från svenska OSSE-nätverket för att delta på den här unika konferensen i Polens huvudstad, Warszawa. Vi var här under tre dagar för att lära oss mer djupgående om vad OSSE arbetar med och vad Sverige har i fokus i detta sammanhanget. Det var en otrolig spännande och intressant upplevelse att se en sådan god uppslutning från många civilsamhällesorganisationer från de flesta av OSSEs medlemsländer. Just den här konferensen är en unik möjlighet för civilsamhället att upplysa om vilka faktiska problem man står inför i respektive land på olika sätt. OSSE som organisation grundades 1975 och är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater från Europa, Nordamerika och Centralasien. Det har formats till att bli en viktig plattform för att hantera säkerhetsutmaningar genom bland annat dialog, förtroendebyggande åtgärder och övervakning av internationella åtaganden.

Konferensens huvudsyfte var att främja och stärka mänskliga rättigheter och grundläggande friheter inom OSSE verksamhetsområden tillsammans med ODIHR, samt att diskutera hur aktuella händelser och trender påverkar säkerheten i regionen. Konferensen öppnar årligen upp för en plattform att utvärdera hur väl OSSE-ländernas åtaganden inom mänskliga rättigheter har implementerats under den senaste tiden. Deltagarna hade möjlighet att presentera sitt arbete, dela goda exempel och uppmärksamma frågor som de ansåg kräver internationell uppmärksamhet. Konferensens plenarsessioner och sidoevenemang täckte ett brett spektrum av ämnen relaterade till OSSE åtaganden inom den mänskliga dimensionen, inklusive demokratiska institutioner, rättsstatsprincipen, tolerans och icke-diskriminering, grundläggande friheter samt humanitära frågor.

Jag fick under de här dagarna höra många olika historier och situationer från länder där människor möter och har diverse utmaningar och hinder i sina vardagliga liv. Däremot var det något som jag fastnade för lite extra, utöver det andra. Det var gällande ett utav våra närliggande länder i öst, som vi inte alls diskuterar eller hör så mycket om i Sverige. Landet som ligger i vårt närområde borde vara högst relevant och en del utav våra vardagliga

diskussioner för att närmare reflektera samt uppskatta det vi faktiskt har här hemma i Sverige. Belarus är landet som jag syftar på. Där invånarna under en lång tid har levt i ständigt förtryck och mött enorma problem med den nuvarande regimen. Gemene man i Sverige diskuterar inte ofta om Belarus och hur hemska förhållande det är där, i ett land som ligger så pass nära oss geografiskt. Det jag har fått höra här under dessa dagar i Polen, är något som den svenska befolkningen borde vara mycket mer måna om. Man bör ha i beaktan att inte alls långt ifrån oss så är demokratin oerhört hotad och belarusierna har en helt annan vardag än vad vi har.

Belarus är ett unikt land, som man ofta associerar med antingen Sovjetunionen eller Ryssland. Men vi bör verkligen se det som ett självständigt land med dess egna problem. Ett utav de främsta av dessa problem är framförallt dess regim som har den nuvarande makten i landet. Något som är helt och hållet motsatsen till vår vardag och det som vi ibland kan ta för givet. Befolkningen i Belarus möter ständigt flera motgångar i deras vardag, det är något som civilsamhället har redogjort för här de senaste dagarna. Min spontana tanke av detta är att vi i Sverige inte känner till den här problemtiken på djupet, och att det de senaste åren har försämrats på många sätt.

Efter de omtvistade presidentvalen 2020, som officiellt gav sittande president Aleksandr Lukasjenko segern på nytt, har landet sett en stark tillbakagång i demokratiska rättigheter och friheter. Valet kritiserades av internationella observatörer och oppositionsgrupper för omfattande valfusk och manipulation. Efter valet följde massiva protester från befolkningen som krävde en ny valprocess och en demokratisk reform. Dessa demonstrationer möttes med omfattande och brutal repression från myndigheterna, där tusentals demonstranter greps, och många utsattes för tortyr och omänsklig behandling.

Den belarusiska regimen har sedan dess intensifierat sina inskränkningar av yttrandefriheten och civilsamhällets handlingsutrymme. Enligt rapporter från internationella människorättsorganisationer har hundratals organisationer tvingats stänga ner, och oberoende medier har förbjudits eller tystats ner. Regimen använder systematiska trakasserier mot journalister, aktivister och oppositionella politiker, vilket har lett till att många har tvingats gå i exil. En av de mest anmärkningsvärda är Sviatlana Tsikhanouskaya som nu bor i Litauen. Hon är en belarusisk oppositionsledare och människorättsförsvarare som trädde fram som en symbol för demokratikampen i Belarus efter det omtvistade presidentvalet, som även ställde upp som presidentkandidat efter att hennes make, oppositionsaktivisten Siarhei Tsikhanouski, fängslades av regimen för att ha kritiserat president Lukasjenko.

I april 2023 rapporterade Human Rights Watch att över 1 500 politiska fångar finns i landet, vilket är en kraftig ökning sedan 2020, då det bara rörde sig om ett fåtal. Statistik från Freedom House visar också att Belarus rankas som ett av de minst fria länderna i världen, med ett index på 8 av 100 i deras senaste rapport, där 100 representerar högsta frihet. De omfattande övergreppen på de mänskliga rättigheterna, såsom bristande rättssäkerhet, godtyckliga gripanden och hot om våld, har skapat en miljö av rädsla och tystnad bland befolkningen. Situationen förvärras ytterligare av att Belarus alltmer närmar sig Ryssland, vilket ytterligare minskar landets möjlighet till självständig reform och ökad demokrati.

Den oberoende organisationen iSANS som höll i ett sidoevent under konferensen skriver i sina rapporter om en ökning av statligt sanktionerat våld mot fredliga demonstranter och en intensifiering av propagandakampanjer som syftar till att undergräva förtroendet för demokratiska värderingar. Denna utveckling understryker behovet av internationell uppmärksamhet och stöd för att återupprätta demokrati och mänskliga rättigheter i Belarus. Detta var något som man diskuterade och redogjorde för under eventet mer djupgående.

Jag fann den här informationen som högst anmärkningsvärt och något som jag personligen kommer ha ögonen öppna för i framtiden. Situationen är allvarlig och vi bör diskutera det allt mer. Det är för mig ofattbart att dessa människor lever i den här verkligheten, bara några hundra kilometer ifrån oss. Vi bör knyta kontakter och samarbeta allt mer med de organisationer och politiker som tror på den gemensamma framtiden och på de demokratiska värderingarna. För tillsammans är vi starkare, vilket var något som man fick känslan av under de här dagarna. Därmed är jag tacksam för att ha fått möjlighet att få den här erfarenheten och fått uppleva den här gemenskapen som OSSE skapar.

Samuel Naumovski Vickius 2024-11-04